

Kako upravljajo Edilitovci svoje podjetje

Odkar so gradbeni delavci našera okrožja prevzeli vodstvo svojih podjetij v lastne roke, je sedemindesetletni delavski svet gradbenega podjetja EDILITA v Izoli uspešno odpravil za celo vrsto nalog tega po-
 membnega kolektiva v našem grad-
 benstvu. Na dosedanjih štirih zasedanjih je delavski svet temeljito in sistemsko razpravjal o najbolj perečih vprašanjih podjetja: o planu, delovni disciplini, o vprašanju štednje z ma-
 terialom in o povečanju delovne si-
 stematicnosti. Na zadnjem, šestem zasedanju, ki je bilo 20. junija v novih prostorih v Izoli, pa je delavski svet razpravjal o najvažnejših vprašanjih našega gospodarstva, namreč o znižanju politične cene, o vaje-
 nih, plačevanju delavcev po novem sistemu sistema dela in o številnih drugih, izrednih vprašanjih.

Delavski svet in upravni odbor podjetja, ki se je po transformiranju nekaterih gradbenih podjetij razširil, s iz meseca v mesec vedno bolj prizadevata, da bi jim popolneje obla-
 dala vodstvo podjetja in njegove naloge, ki se med delom stalno porajajo, in da bi pri tem zajela res sie-
 hternega delavca in namestnika.

Na svojem tretjem zasedanju, ki ga je imel delavski svet »EDILITA« 16. maja so člani med drugim skle-
 pili, da bodo imeli po vseh gradbi-
 ških proizvodnih sestankih z delavci, na katerih naj bi razpravljali o delu in težavah, ki jih imajo pri delu. Predvsem pa naj delavci sami raz-
 pravljajo, kako izboljšati delovno di-
 sciplino, da ne bo več toliko izostan-
 kov od dela. Člani delavskega sveta so ta sklep sprejeli in ga tudi izvedli. Vsaj tako je poročal upravni odbor na četrtim zasedanju, pri čemer je bilo tudi razvidno, da so po vseh gradbiških imeli vsakih štirinajst dni proizvodne sestanke in tako skupno reševali razna vprašanja. Prav tako so tudi uspešno izvedli sklep o pre-
 vodu delavcev v nadzorne. Kmetiči do-
 pustijo na bil odobren vsem onim, ki imajo zemljišča. Zaradi tega, kar je popolnoma razumljivo, so grad-
 bena dela nekoliko zaostala, kajti zimska deževja ni oviralo le dela na polju, temveč tudi dela na posamez-
 nih gradbiščih.

Poleg rednih zasedanj delavskega sveta so se vsak teden redno sestajali člani upravnega odbora podjetja in p. e. s. razprava v zvezi s planom, delovno disciplino, štednjo z materialom in tako dalje. V enem izmed sklepov redne seje upravnega odbora je med drugim rečeno: »Vsi skupaj, do posameznega delavca bo-
 morali temeljito ugotoviti, kako bo-
 mo gradili in organizirali, da bodo čim prej izvedene gradnje uporabne čim manj materiala in drugih sred-
 stev. Vendar pri tem ne sme biti ka-
 kovov stalnih in po celotni upravnega odbora je bilo razvidno, da je ta že razpravljali tudi o uveljavljanju no-
 vega sistema v gradnjah, to je sistema povpraševanja in povpraševanja, kajni pod-
 obsej, ki ne bo moglo delati pod ta-
 kimi pogoji, ki ne bo moglo postovati. O vseh teh in še številnih drugih vprašanjih so razpravljali člani upravnega odbora na svojih zasedanjih med tretjim in četrtim zasedanjem delavskega sveta. Člani upravnega odbora so na ta način razločevali svoje stališče delavskemu svetu, pred katerim odgovarjajo za celotno po-
 vodstvo podjetja, in ga potem pokli-
 cajo k širšemu in globljemu razpra-
 vljanju.

V diskusiji se je najprej oglasil Rajner, ki je govoril o vprašanju va-
 jencev. Med drugim je dejal, da njih plače se niso pravilno urejene. Neka-

EDILITOVCI IZDELUJEJO TUDI BETONSKE CEVI ZA VODOVODE

o plačevanju po tem sistemu je govoril tov. Rozin. Ko so se pri tem številni drugi člani poglabili v to vprašanje so prišli do zaključka, da je treba o tem razpravljati z delavci na proizvodnih sestankih, da tako sami odločajo, kako bodo po tem si-
 stemu plačani, ali po dnevnem oce-
 njevanju vsakega posameznika, ali po količini opravljenega dela ali pa naj se jim obračunava zaslužek po garantirani plači, preseganju norme in razdeljevanju dobička.

Po občinski diskusiji, ki je bila o tem vprašanju je direktor podjetja tovarš Melhar podal analizo dela za mesec april. Tovarš Melhar je rekel, da je bilo v aprilu od vseh delovnih ur 76,6% produktivnih in 23,4% neproduktivnih. Tako »visok procent neproduktivnih ur pa je bil zaradi bolezni, pri čemer je bilo ne-
 produktivnih preko 6.000 ur, zaradi upravičenih izostankov s 1.100 urami in neopravljenih pa z 2.600 urami. Zlasti je to posledica nezadovoljive delovne discipline. Največ neupraviče-
 nih izostankov so v aprilu zabeležili v mizarski delavnici v Izoli, na grad-
 bišču vinskih kletih v Skočljani, v kovski delavnici, hotelu v Kopru, na gradbišču garaže v Semedeli, ribar-
 nce in tržnice v Kopru ter stano-
 vanskihi hišah v Kopru. Navesti pa je treba tudi nekatera gradbišča, ki so procent neupravičenih izostankov značaja na minimum to so: Bolnica v Valdorfu, osnovna šola v Bertokih, stanovanjske hiše v Semedeli, EDI-
 LITA v Izoli in gradbišče osnovne šole v Vanganelu, kjer so uspeli znižati neupravičene izostanke na 7,8%. Pov-
 prečni zaslužek na delovno uro je znašal v aprilu 26,6 din.

Zavod za gluhonema mladinu v Portorožu obstaja že več let. Toda do letos ob zaključku šolskega leta se niso priredili razstave. Letos pa je hotela gluhonema mladina s pomočjo svojih vzgojiteljev pokazati, kaj vse se je v teh letih naučila.

Razstava, ki so jo odprli v nedeljo, prikazuje dosedanje delo vzgojiteljev gluhoneme mladine, ki se ves čas od-
 obsto zavoda trudijo, da bi naučili glušce govoriti, dati človeku, ki je od svojega rojstva nesrečen, govor -
 pečat človeštva.

Obiskovalci razstave gluhonemih je kmalu v zadregi, če nima s seboj spremljevalca, da mu razlaga razne podobnosti razstave. Takoj ob vzhodu sta na steni poleg drugih napisov tudi dve velikri črki P. A. Ti dve črki sta prvi zlog, ki se ga naučijo izgo-
 varjati gluhonemi in pomenita isto kot pozdrav in dobrodošlica. Iz tega zloga se potem razvijejo vsi vzajem-
 še drugi zlogi kot papa, mama itd. Na hodniku so poleg drugega zelo zanimivi stenci, na katerih je le malo pismenih sestavkov. Stenski časopis

BORST

Naši najstarejši pionirji so se po-
 stavlili od nižje osnovne šole. Naj-
 starejši pionirji so vsi oni, ki letos končajo 5. razr. osnovne šole. To so učenci vseh treh vasi, Lahora, Glega in Borsta, ki so začeli in končali pionirski pouk v materinem jeziku. Novnošolski pouk v svojem bodočem mladinskem življenju popol-
 noma drugače na svet in njegov raz-
 noje po starih kapitalističnih metodah in se v tujem jeziku. V razredu je v zadnjih časih visel širok rdeč nap-
 is:

»Vzgojiti hočemo človeka dvignje-
 nega čela in jasnega pogleda v svet. Na ta napis so se posamezni pionirji večkrat ozirali in venomer postavljali vprašanja, ki so zahtevali v tej zve-
 zi odgovore.

Se nekaj opazil smo, da se je naša mlada šolska generacija v zadnjih časih zelo zanimala za Istrski tednik. Kamor ste pogledali po cesti, pred šolo, pred poukom in po pouku, ste videli učence s časopisom med dve-
 mi raztegnjenimi rokami. Med pionirji so se včasih vneli pogovori o notranjih in zunanjih dogodkih. Učena Guida so zlasti zanimali član-
 ki o poljedelstvu. Večkrat nas je o-
 pozoril na kakšno zanimivost, da smo ga prav radi poslušali. Pa tud Mor-
 cel, Karmela, Krstina, Ana, Zvezdana, Lucijan, Dino, Anton in drugi so nas v vsaki številki opozorili na ne-
 kaj novega. Prepričani smo, da ne bodo zamudili nobene številke naše-
 ga časopisa, čeprav ne bodo živeli vedno skupaj, kot v šoli. Časopis jim bo dal vedno kaj novega, kar bo zanimalo njihove starše, ki niso imeli možnosti, da bi se naučili pisanja in branja.

GLEM

Ze leto dni gradimo vodovod pa se ga nismo končali. — Lansko leto me-
 dica marca smo začeli graditi v naš-
 ki vasi dva velika vodna rezervoarja. Z njima bi se preskrbeli z vodo sko-
 ze vse leto. S tem smo se hoteli rešiti problema tujega, ko nam je bilo treba nositi vodo na glavi tri kilo-
 metra daleč.

Takoj, ko smo izdelali načrt, smo delali pri kopanju jam in pripravi ka-
 menje za zidavo. Pri prvotnojem delu so naši ljudje zares pokazali vse navdušenje, ker so se zavedali, da gradijo nekaj kar jim bo olajšalo življenje. Pripravljalno delo smo tako končali sami, potem smo dobili zi-
 darje, ki so nam odzvali in cementirali jama. Zaradi premajhne zunanje pomoči pa smo bili primorani že pred nekaj meseci prekiniti delo in naše ljudstvo se mora še vedno mučiti z vodo.

Upamo in želimo, da odgovorni ljud-
 je se niso pozabili: na nas, Prav lepo jih prosimo, da se bodo kmalu pozani-
 mali za čimprejšnjo dograditev našega dela.

nem sedenju v uradu, pač pa če je treba kaj zahtevati od nas kmetov se pa vsi iz vseh strani zaletavajo, ka-
 kor mačka na ribe. To je čisto, kar zadržniki že dal časa čutimo v naših središčih. Prav bi bilo, da se SIAU v Izoli kaj zgame!

GAZON. — Kaj pa je z našim vo-
 dovodom? Ze lani smo večkrat brali v Istrskem tedniku, da bo v naši vasi kmalu dograjen lep in moderni vo-
 dovod. V resnici smo tudi verjeli, da bo. Toda vodovod se zdaj na popol-
 noma dograjen. Kaj je z njim, nihče ne ve. Ko bi bilo treba kaj pomagati, smo pripravljani, da tudi vsak po nekaj dni prispeva za zgraditev vo-
 dovoda. Če pa se nihče za to ne ogla-
 si nas povabi na delo, sami se ne bomo nikdar zbudili.

SMARJE. — Ze zdavnaj smo rekli, da homo pri nas imeli kiao. Pa se danes ga nimamo. Menimo, da je to kriva predvsem nabava nekaterih delov, ki se manjkajo kinoprojektorju in ki bi sliam jih morala poslati to-
 varna kinoprojektorjev v Kranju.

POMLJAN. — Najmanj je deset do-
 brih poljskih delavcev bi potrebovala naša zadruga. Gradnja že gre v veli-
 kemu delovni zadnji. Letos pričakuje-
 mo dobo letino vsega. Kasneje, da bo letina popolna, bo treba se kaj dežja za koruzo in za grozde. Zdal pa so se nam nakopila vsa dela, da jih komaj zmoremo. Kljub temu pa ni nihče, ki bi nam pomagali. Vsi so na-
 ši in opazili, bogve kakega zastanka na naših njivah.

KRKAVCE. — Elektrifikacija naše vasi je zopet odložena. Po dolgem času, po tolikih obljubah in prošnjah so vendar zopet zavzela dela za nape-
 ljevanje električne luči v našo vas. Vaščani zelo nestrno čakamo, kdaj bo prvič zagorela električna žarnica. Ta dan bomo proslavili kot enega najpomembnejših za našo vas. Pri delu pa bomo zdaj pomagali vsi, da bo na ta način čimprej zasvetila luč v naši vasi.

SMARJE. — Zadržniki bomo kr-
 mli in moili živino v novem letu. Te dni bomo prenesli našo živino v nov hlev, ki ga pravkar dokončujemo in ki ga je sezidala in pokrila obnovitvena zadruga. Pri gradnji hleva smo zadržniki opravi-
 lili prejšnje prostovolje, ko nas bodo dela prehitela na polju. Toda, odkar pomimo, nam je le enkrat pomagalo pobirati grah 10 ljudi, od katerih 6 je naravnalo vse škode kot koruže, Vaskar smo upravičeni, da to povamo, kajni obljube so ostale le obljube. Pa ne gre zato, da bi nekdo izpolnil svoje obljube, pač pa da bi nam prili pomagati zdel, ko imamo največ del na polju, ko nas prehteva koruža, žetev, pobiranje sadja, okopa-
 vanje koruze, negovanje ter itd. Če ne bomo pravočasno izvedli vsa dela, mar ne bo to škodo skupnosti in ne samo v našo? Menjamo smo, da bi z vsemi temi deli lahko več napredovali v denarju. Tako postajajo de-
 fektni otroci koristni članje človeške družbe.

NOVAS. — Kmetijska zadruga naj reši ta problem in sicer zaradi naših kmetov, raje nosijo svoje pri-
 delke v oddaljeno bazo v Kožabono in drugam, kakor v našo zadrugo? Mi-
 slimo, da ne bomo dosti pogrešili, če povemo, da naša oddaljena baza nezadovoljivo sortira sadje, zelenjavo in druge prideleke, kar seveda povzroča prenikanje ceno. Naši kmetje pa no-
 sijo svoje prideleke tja, kjer zanje več dobijo.

Kakšne so cene kmečkih in drugih pridelkov, odkar jih določa trg

Izola — Uspešen odkup kmetijskih pridelkov. Po sprostitvi obveznih odkupov kmetijskih pridelkov so kmetje v Izoli in okolici z večjim zanimanjem začeli nositi na trg svoje prideleke. Ker so cene odvisne od ponudbe in povpraševanja, čeprav dobijo manj za svoje prideleke, kakor prej, vendar se zato ne razburjajo. Vsek dan, zlasti takrat, ko je bilo toliko čestnih in graha, so z naloženimi vozovi čakali v vrsti pred Kmetijsko zadrugo, ki jim odkupuje prideleke. Tako odkupuje Kmetijska zadruga povprečno od izotanskih in okoliških kmetov vsak dan od 150 do 200 q sadja, zelenjave in drugih pridelkov. Cene določata ponudba in povpraševanje in tako kadar je nekega blaga več, so cene nižje, ne-
 sporno pa, kadar je premalo blaga, so višje. Tako je od prvotne cene paradiznikov, ki je bila 80 din za kg, padla na 25 din za kg. Krompir je po 10 din, kumare 20, bučke 15, zelje 15, hruške 20, čebula 10, grah od 10 do 12 din itd. To je seveda odkupna cena kmetijskih pridelkov. Razumljivo pa je, da če je odkupna cena nizka, tudi prodajna ni visoka, kar je v korist potrošnikom.

modri galci na 80 din za kg, medtem ko je bila prej po 22 din. Zelo pravo-
 lo je bilo dobro, če bi tudi cene vina bile v jeseni, ko ga bodo pri-
 delali po ponudbi in povpraševanju.

Piran. — Kakšne so prodajne cene. — Prejšnjo nedeljo, ko sta v Piranu začeli posilovati zadržni trgovini s sadjem in zelenjavo, je to takoj vplivalo na cene. Postopoma so se začele zniževati. Privatni kmetje konkurirajo združnim trgovinam in koristi te konkurence bodo imeli nedvomno potrošniki. Tako so bile prejšnji teden prodajne cene sadja in zelenjave ter rib, na katere tudi vpliva združni sektor 20 din za kg, privatni pa 30, solata 40 din, radč 48, krompir 15 din, združni sektor, 24 pa pri-
 vatni, vrline jagode 100 din, čebula 28 din, privatni sektor pa 32, bučke 18 din, privatni sektor 24, hruške 24, privatni sektor 40, nešpice 20 d n, privatni sektor 24 din, fižol v stročju 45 din, privatni sektor 50, kumare 25 din, privatni sektor 36 d n, para-
 dizniki 45 din, privatni sektor 60 din itd.

Kakor predvidevajo, bodo prodaj-
 lica kmečke delovne zadruge svoje prideleke tudi v Kopru in Izoli. Na ta način bo lahko izbira večja, in bo zadovoljila potrošnike v kakovosti in raznovrstnosti. Naravno je, da je začeta faza tega trgovanja posebno za zadruge težavnejša, ker zahteva več dobrih in sposobnih moči, toda postopoma bo vsakokor bolje.

Odločba o cenah mlačve žita za letošnje leto

Urad za cene pri Istrskem okrožnem ljudskem odboru je na podlagi odloka o določanju in kontroli cen na področju Istrskega okrožja izdal odločbo o cenah za mlačve žita v gospodar-
 skem letu 1951-1952.

1. Cena za 100 kg strojno omlačene žita znaša na področju celotnega okrajnega ljudskega odbora Koper in na krajevnih ljudskih odborih Kastel, Momjan, Marušiči in Groz-
 njana (OLO Buj):

a) za velike mlatilnice z vezanjem siame 160 din,
 b) za srednje mlatilnice brez veza-
 nja siame 130 din,
 c) za male mlatilnice 130 din.

Za ostale krajevne ljudske odbore Materiala, Britanija, Bašanija, Nova vas, Umag, Sv. Marija na Krasi, Sv. Lovrene, Buje, Krasica in Novigrad:

a) za velike mlatilnice z vezanjem siame 160 din,
 b) za srednje mlatilnice brez veza-
 nja siame 120 din,
 c) za male mlatilnice 120 din.

Če proizvajalec želi plačati mlačev

ZNIZANJE CENE KRUKU V PROSTI PRODAJI

Svet za blagovni promet pri Istr-
 skem okrožnem odboru je 26. junija izdal odločbo o znižanju cen kruha in bele moke v prosti prodaji na drobno namesto 60, kakor je bilo dozdaj, 40 din za kg. Kruh iz enotne moke pa bo po 34 din v prodaji na drobno. Odločba stopi v veljavo s 1. Julijem 1951. leta.

v naturi, mora plačati 5 kg žita za vsakih 100 kg omlačene žita. V teh cenah je vključen tudi 4% davek na poslovni promet. Ta odločba stopi ta-
 koj v veljavo. Prekoračevanje gornjih cen je kaznivno po odloku o zatiranju nedovoljene špekulacije in v gospodar-
 ske saboteže.

Na razstavi italijanskega kulturnega krožka »Antonio Gramsci« v Kopru

javnosti pomembne uspehe. Tako je samo to zimo organiziral za svoje članke dva tečaja za splošno in visjo izobrazbo. Oba tečaja je obiskovalo 37 članov, ki so na raznih predava-
 njih predelali 95 lekcij.

Vse to lahko vidi obiskovalec raz-
 stave, obenem pa so razstavljene tudi nekatere diplome in prehodne zasti-
 ve, ki jih je prejel krožek ob uspešni izvedbi raznih prireditelj. Italijanski kulturni krožek »Antonio Gramsci« je prejel na festivalu v Izoli prehodno zastavo za priznanje kot najboljši italijanski krožek v Istr-
 skem okrožju. Med posamezniki, sek-
 cijami pa sta dobila diplome I. stop-
 nje dramska in godbena sekcija.

Poleg drugega prikazuje razstava v fotografijah delo dramske in izletniške skupine. Od vseh krožkov je najbolj deloven dramski krožek, o katerem prikazuje razstava največ fotografij. Tako lahko vidimo iz posnetkov tudi uspehe posameznih nastopov. Največ uspeha je žela družba z večkratno uporabišljivo komedije »La bella ad-
 documentata. Sledi uporabišev igre »La claudencia, ki so jo prikazali na festivalu italijanske kulture v Izoli. Prav tako je iz posnetkov razviden tudi uspeh keratike igre »La madre, ki je bila pred meseci uprizorjena v Kopru in Piranu. Na tej razstavi so razstavljene tudi narodne noše iz leta 1700, ki kažejo zanimanje in bogastvo predvsem v okusu in izdelavi.

Izpred ljudskega sodišča

Okrožno sodišče je omililo kazensko zadevo proti Veverju

Na drugi instanci ljudskega sodiš-
 ča v Kopru so ponovno razpravljali o kazenski zadevi proti Lucianju Veverju, Jožetu Paximidaju, Brunu Faventu, Silvanu Perkinecu in Dušanu Novaku, ki jih je okrajno ljudsko sodišče že obdolo zaradi gospodarske sabotaže in zlorabe službene dolžnosti.

Protj tej obsodbi, ki smo jo ob za-
 ključku razprave že objavili so se obtoženci — razen Faventa — kakor tudi javno tožilstvo pritožili, češ da so kazni previsoke in da ne odgovarjajo predpisom, po katerih bi lahko pravilno kaznovani za izvršena kaz-
 niva dejanja. Okrožno ljudsko sodišče pod predsedstvom dr. Ferija je po-
 drobneje preučevalo to kazensko za-
 devo in pri tem ugotovilo, da prejšnje sodišče ni bilo kompletno za sojenje teh tako velikih kaznivih de-
 janj. Sodišče je zavrnilo pritožbo jav-

Na 4 mesece in 10 dni odvzema prostosti obsojen špekulant

Prejšnji teden je sedel na zatoženi klopi okrajnega ljudskega sodišča v Kopru nek Paulin dr. Luigi iz Trsta in Angeli Matilde iz Semedele. Obtožena je očitna obtožnica kazniva dejanja zoper špekulacijo.

Ze od avgusta 1949. leta je prihajal Paulin večkrat v našo cono na razne obseje. Ti obiski so bili vedno pogostejši in seveda prav gotovo ne brez svojih namenov. Namreč vsakokrat, ko je prišel v Koper je prinesel s seboj zapnesto uro in druge predmete široke potrošnje, ki jih je udravoval svojim prijateljem v zameno s kakšnim asposmiškim predmetom, kakor se je namreč obtožene zavaroval.

Ti obiski pa so postajali vedno bolj sumljivi našim obmejnim organom. In nekega dne so Paulina zasačili na dejanju zoper špekulacijo. Med razpravo je

KOPRSKI GASILCI SO DOBILI NOV AVTOMOBIL

V ponedeljek popoldne je pridrvel v Koper nov moderni gasilski avto-
 mobil. Koprčani in letoviščarji so ga z zanimanjem opazovali, ko je stal pred gasilsko postajo na Titovem trgu. S pomočjo tega avtomobila bodo naši gasilci odšli z večjo lahkoto lahko utrkili nenadni požar. Poizkus, ki so jih imeli gasilci z novim avtomobilom na Ržani, so pokazali, da bo zelo dobro delal.

Nov gasilski avtomobil je pripeljal iz tovarne avtomobilov Mercedes Benz iz Muenchena v Nemčiji in je opremljen z najrazličnejšimi in moder-
 nim gasilskim orodjem. Predvsem je za novi avtomobil značilno, da ima rezervoar, ki drži okoli 23 hl vode. V primeru nemadnega požara se bodo gasilci lahko tako posluževali te vode in začeli gasiti, medtem pa bodo drugi ta čas napeljevali cevi do bližnjega vodnjaka, potoka ali reke. Velikokrat se zgodi, da uspeh gašenja požara zavis pri od te vode, ki jo prejelje s seboj gasilci v svojem avtomobilu. Saj se lahko s to količino vode, ki jo nosi novi avtomobil, poslužujejo gasilci za gašenje celih pet minut na pehli glavnih ceveh. Na vsaki cevi pa je skupno deset. S tem novim gasilskim avtomobilom smo lahko prepričani, da bodo gasilci odšli imeli večje uspehe pri gašenju požarov. Vseka-
 r je tudi dobro, da so naši gasilci pripravljani vsak trenutek intervenirati pri kakršnekoli požaru.

Zagovarjali se bo moral za delo kaznivnega dejanja zoper življenje in telo

Obtožena Angeli pa je od Paulinija kupovala te predmete in jih potem prodajala svojim prijateljem. Ljudsko sodišče je po teh ugotovitvah obsodilo Paulinija na 4 mesece in 10 dni odvzema prostosti in Angeli pa na 1 mesec in 20 dni odvzema prostosti. Poleg tega pa na kazni v znesku 3.000 din.

Prav tako so na razpravi ugotovili, da ima Paulin v Trstu nad 75.000 dinarjev, 20 dolarjev in razne usnjene avstviške, kakor tudi kolonijo jugoslovanskih cigaret, s katerimi je tam špekuliral.

Obtožena Angeli pa je od Paulinija kupovala te predmete in jih potem prodajala svojim prijateljem. Ljudsko sodišče je po teh ugotovitvah obsodilo Paulinija na 4 mesece in 10 dni odvzema prostosti in Angeli pa na 1 mesec in 20 dni odvzema prostosti. Poleg tega pa na kazni v znesku 3.000 din.

Prav tako so na razpravi ugotovili, da ima Paulin v Trstu nad 75.000 dinarjev, 20 dolarjev in razne usnjene avstviške, kakor tudi kolonijo jugoslovanskih cigaret, s katerimi je tam špekuliral.

Kdo vodi ljudsko inšpekcijo po ukinitvi okrajnih kontrolnih komisij

Z reorganizacijo upravnega aparata ljudske oblasti, prenosom uprave in kontrole v pristojnost nižjih uprav-
 nih organov ter čim širšim množicam se ukinitvi Okrajne kontrolne komi-
 sije. Poveča pa se delo in naloge ljudske inšpekcije, kot množične ljudske kontrole.

Do sedaj so organi ljudske inšpek-
 cije sodelovali z Okrajnimi kontrol-
 nimi komisijami predvsem zaradi iz-
 boljšanja dela upravnega aparata ter zagotovitve demokratičnih prav-
 ilnevalcev istrskega okrajnega ljudskega odbora.

Z ukinitvijo kontrolne komisije se ustanovi za vodstvo ljudske inšpek-
 cije pri okrajnem odboru SIAU komi-
 sija iz predstavnikov množičnih o-
 rganizacij. Naloga te komisije je, da vodi delo ljudske inšpekcije, ob-

Zagovarjali se bo moral za delo kaznivnega dejanja zoper življenje in telo

Danes se bo zagovarjal pred okraj-
 nim ljudskim sodiščem v Kopru 19 letni Ivan Jerabica iz Krkavce, zaradi kaznivnega dejanja zoper življenje in telo, ker je napadel Antona Jerabico, ko se je vinjen vračal neko nedeljo v decembru iz Nove vasi. Pri tem je Antona pokodavil z nožem, da se še danes mora zdraviti v bolnici. Ljudsko sodišče ga bo zato obsodilo.

ravnava in dokončno rešuje zadeve, ki jih odstopajo posamezne grupe ljudskih inšpektorjev, daje potrebna navodila, vodi seminarje, skrbi, da se izvedejo volitve vsako leto ter da dobijo ljudski inšpektorji pravočasno logičnaje itd.

Tako se bodo posamezniki ali grupe ljudskih inšpektorjev odšli naprej o-
 bračale za potrebna pojasnila na to komisijo, kateri bodo dostavljali tudi zapisnike in poročila o izvršenih kontrolah. Komisija bo po potrebi pisмено odgovarjala in dajala potrebna pojasnila ali opozorila na napake.

V komisiji je zastopan tudi član okrajnega odbora ERS, katerega naloga je predvsem, da rešuje zadeve, ki jih obsejajo cene ljudskih inšpek-
 torjev iz sosednjih podružnic podje-
 tij in ustanov. M. Z.

Cigava je MORJE?

NEKAJ O TEM, KAJ SO SVOBODNE IN KAJ TERITORIALNE VODE

Tu ne nameravamo govoriti o smaru, mostroca in drugih podobnih stremjenjih in sanjah imperialističnih držav, temveč o t. imenovanih teritorialnih vodah, ki urejajo promet na široki cesti, ob kateri živimo. Ta cesta, ki povezuje ves svet, je morje.

Vzdolž naše obale plovejo v Trst ladje iz dajnih tujih krajev. Večkrat so tako blizu, da lahko razberemo s prostim očesom barve njihovih zastav in znake na diravnih.

Ponoči opazujemo na morju številne luči, če ne bi vedeli, da so ribiške ladje, bi lahko mislili da je zrastle nekje daleč od obale čarobno mesto. Luči so se zbralo v dve skupli-

jeno tudi na Japonskem in še pri nekaterih drugih narodih. Italija in tudi druge države pa so se zaščitile s pasom šestih morskih milj. Po novih jugoslovanskih predpisih imajo jugoslovanske teritorialne vode isto širino kot v Italiji.

Kako računamo širino obalnega pasu? Po mednarodnem pravu ga je treba računati od črte najnižje oseke na celini, oziroma na otokih, ki pripadajo državi. Če pa pogledamo na zemljepisno karto, bomo videli, da je ponekod obalna črta zarisana kakor z ravnilom, drugje pa ima polno zalivov, širokih ustij rek, itd. Primer take razčlenjene obale sta naša Istra in Dalmacija. Prav nasprotni primer je vzhodna obala Jadranskega morja, ki se od Benetk do najjužnejšega konca

zakonom. V tem pasu smejo carinske in policijske oblasti pregledovati ladjske papirje in, če je potrebno, tudi preiskati ladjski tovor. Tudi ladje smejo pristajati samo v živih lukah, to je v tistih, ki so odprte za mednarodni promet. Mrtve luke služijo samo obalni plovi.

SVOBODNO MORJE

Onstran teritorialnih vod pa je morje popolnoma svobodno za plovo. Ladje ne odgovarjajo nikomur, razen zakonom matične države. Tu jih ne sme po pravilu nihče ustavljati in nadzorovati. Reklamo smo po pravilu, kajti vse države si prišajo pravico, da smejo pregledati ladje in njene papirje se štiri milje naprej od teritorialnih vod, kadar je podan utemeljen sum, da ni z njo kaj v redu, kar bi lahko škodovalo carinskim, zdravstvenim ali drugim interesom obrežne države. Praktično torej sega pas, ki ga kontrolira obrežna država, deset milj od obale.

Kaj se zgodi z ladjo, ki so jo čolni obrežne straže zasledili v obalnih vodah in se je ob tem neprijetnem srečanju obrnila proti širokemu morju, da bi se izognila pregledu? Mednarodni pomorski zakon daje temu čolni pravico, da zaseduje ladjo tudi na svobodnem morju in določa, da se mora čolni ustaviti šele na črti teritorialnih vod tuje države. Jugoslovanski carinski čolni bi n. pr. lahko zasledovali tihotapsko ladjo, ki se je prikradla v dalmatinske vode, tja do šest milj pred italskimi vodami. Naprej ne bi smeli, ker bi s tem prišli na področje popolne suverenosti druge države.

Kako pa je z ribolovom. Ze iz predpisov, ki veljajo za ladijski promet, smo videli, da so teritorialne in notranje vode takorekč del zemlje, ki jo oblikujejo. Vse, kar je v njih, je last obrežne države. Zato lahko samo domači ribiči izkoriščajo bogastvo domaćih vod, razen če je njihova država dala tudi tujcem pravico, da prihajajo na lov prav do njene obale.

Kako so se Benečani leta 1283 polastili Pirana

V piranskem arhivu hranijo med drugim dragoceno materialno tudi originalno listino z dne 26. januarja 1283, s katero se je mesto Piran z vso pripadajočo mu okolico sprosto-vojnno podvrglo beneški republiki. Reklamo smo postovojno; toda le površna analiza dobe, v kateri je lista nastala in bežen pogled na listino samo, nam bosta dokazala, da je bilo prostovoljno v tem činu bore malo ali pa nič.

Ozrnilo se najprej na dobo, v kateri je lista nastala. XIII. stoletje je doba vzpona beneške republike, doba ko je Benetkam potreben širok trg za orientalno blago, ki ga prava srednja in jugovzhodni Evropi. Doba torej, ko s Beneške prav nič ne želi konkurence malih pomorskih mest na vzhodu in severni Jadranski obali. Ta mesta so postajala Benetkam tembolj nevarna, čim bolj so gospodovali s svojo trgovino v neposrednem zaledju in s tem kvarno vplivali na beneško trgovino. Omeniti je treba, da so Trst, Koper, Izola, Piran, Pula, Zadar, Šibenik, Split in Dubrovnik obmorska mesta z Južno-slovanskim in Južno-nemškimi zaledjem (da ne govorimo o Madžarskem in Češkem, ki je za dobo, ki jo obravnavamo precej oddaljeno), in imajo kot taka položaj kot Beneške, ker je njihovo zaledje direktno vezano nanje. Iz tega bi sledilo, da so si Benetke pridobile svoj gospodjoči položaj na Jadranu in v trgovini s srednjim in jugovzhodno Evropo po popolnoma nenaravnih poti. Gospodjoči položaj Benetke pa je zakrivil, da se ni mogla dovolj razviti druga jadranska mesta bodisi na vzhodni bodisi na zapadni obali Jadrana. Da nam bo stvar bolj razumljiva, se spomnimo Dubrovnika, ki se je začel ugodno razvijati šele po letu 1382, ko se ni rešil beneških nadoblasti in prišel pod Madžare; ko si je torej pridobil hrvaških, bosanskih, srbskih in, kar je glavno, madžarskih zaledje. In, da se ne oddaljimo od naših krajev, se

Tako pridemo do ugotovitve, da so Beneške dobro razumele svoj nenaravni položaj in s tem tudi razumele, da ne bodo mogle obrzdati jadranske trgovine v svojih rokah, če ne bodo uničile politične samostojnosti vzhodno-jadranskih mest in s tem preprečile njihov gospodarski razvoj. Od tod izvira tisti dolgotrajni boj za politično in gospodarsko nadvlado nad Jadranom, ki so ga Benetke vodile skoraj več stoletij.

Poglejmo na kratek še politične prilike, ki so privedle do formulacije Piranske listine. Piran, ki je bil pod politično oblastjo oglejskega patriarha, se je skušal v XII. stoletju večkrat osvoboditi. Toda brez uspeha. V XIII. stoletju mu je uspelo omejiti patriarhove pravice nad mestom. Uspelo mu je tudi potrditi statute in uredbe, ki jih je mestni svet sprejel od XI. stoletja dalje. S tem je prišel Piran skoraj v položaj svobodne komune. Isto so dosegla tudi druga istrska mesta. Toda to ni bilo patriarhu v račun. Poročila te dobe dajejo o celni Istri prav pestro sliko. Obalna mesta so se čisto povezala z istrskimi grofi in baroni proti patriarhu. Grofi in baroni so se po svoji strani čisto povezali s patriarhom proti mestom. V takih pogojih se je začel čutili v mestih vpliv Benetk, ki so s svojo trgovino prodirale vedno bolj proti severu. Mala istrska mesta so bila torej sredi treh sovražnikov, vseh pa razdrojena med seboj. Iz neke listine oglejskega patriarha, ki prepoveduje mestom izvoliti za župana Benečana ali Benetkam prijazen človeka, se vidi, da je sredi XIII. stoletja beneški vpliv prodrl globoko v mestne magistrature. Tege patriarhovega ukaza so se Piranci ustrašili in izvolili grofa Conona (Konona) iz Momiana. Težje volitvi so se uprle Benetke, ki so Conona smatrale za svojega sovražnika. Tako so Piranci se isto leto izvolili Benečana Giovanni Campola. Tedaj se je začela tudi vojna med patriarhom in Benetkami. Istrska mesta so v tej dolgotraj-

vignad, 1275, Motovun, 1280, Sv. Lovre. Vsa ta mesta so se po besedah nekaterih imperialističnih in mnogih fašističnih zgodovinarjev, prostovoljno podvrgla Benetkam. Piran je bil v tem času večkrat na beneški, večkrat pa tudi na patriarhov strani. Ravno tako tudi Koper, Izola in M. Ije. Toda ko so se Benečani končno navneli igre, ker so uvideli kam meri politika ravnokar nastetih mest, so se odločili za naskok. Meseca januarja leta 1283 so z naskokom zavzeli Piran. Tedaj so se mestni voditelji, namreč oni del, ki je simpatiziral z

bi moral Pirančane poučiti, da tega ne zahtevajo. Dalje: leto plačo v znesku 600 malih denarjev tudi niso mogli dobiti Pirančanov. Pomislimo, da je imel Dubrovnik knez samo 500 denarjev letne plače. In Dubrovnik je bil v tej dobi mnogo večji in močnejši od našega Pirana. Poleg letne plače pa so morali Pirančani prekratiti stanovanje za županovo družino, travnike za njegove konje in končno srbeti tudi za hlape. Vse to pa je obutben trošek, ki je predstavljal za tedanja občinsko blagajno veliko breme. Vsekakor večje breme, kot so pa

OB POLETNI VOZNI JE KAJ PRIJETNA VOZNA Z JADRNICAMI

ni. Ena teži proti Trstu, druga pa niže proti Istri. Med obojema skupinama je temna črta, ki označuje mejo med vodami, ki jih izkoriščajo istrski ribiči in onimi, v katerih svobodno lovijo Pirančani.

Ta črta nam pove, da ima tudi morje svoje meje in da tudi na njem veljajo neke vrste prometni predpisi.

TERITORIALNE IN NOTRANJE VODE

Svoj čas je veljalo načelo, da ima vsaka obrežna država pravico nadzirati promet na morju v daljši topovskega strela. Ze to nam pove, da je bil prvi namen braniti državo pred napadi. Tuja ladja je morala pluti tako daleč, da ni mogla ogroziti s svojim orožjem obalni naselji. Ko je veljal ta predpis, so mogli streljati z ladijskimi topovi zelo blizu, največ do tri morske milje. Pozneje pa je dobil obalni zaščiten pas, poleg vojaškega, tudi gospodarski pomen. Države so se z njim branile pred tihotapci.

Ta pas imenujemo teritorialne vode. Sedaj seveda ne pride več v poštev domet ladijskih topov, temveč izražamo širino teritorialnih vod v morskih miljah. Širina pasu je v posameznih državah različna. Na angleškem obdržali tradicijo starega topovskega strela in so določili, da sega teritorialni pas tri milje od obale. Tako je ure-

vleče v skoraj ravni črti in se samo pri Garganu steguje nekoliko kilometrov v morje. Na tak obali je lahko ugotoviti, do kam segajo teritorialne vode.

Na naši strani pa je povsem drugače. Vzemimo za primer našo najbližjo rikoletko. Med Piranom in Debelim strom se je morje globoko zaledjo v celino s koprskim zalivom. Na južni strani Pirana pa imamo manjši zaliv, ki sega do Savudrijskega rta. Od katere točke bomo merili naše teritorialne vode? Od Kopra, oziroma od Portorotja, ki ležita na dnu zaliva, ali od neke druge črte?

Tu moramo govoriti o takolimenovanih notranjih vodah. V te spadajo vsi zalivi, ustja rek in soteske, kjer se je morje zaledjo v celino. Širino teritorialnih vod merimo od črte, ki jo potegnemo na Ustju takih zalivov. Tako bi n. pr. merili naše teritorialne vode od črte, ki gre od Savudrijskega rta do Pirana in od tu do Debeli rta. Po jugoslovanskem pomorskem pravu mora imeti zaliv, ki ga štejemo med notranje vode, na ustju širino največ 12 morskih milj. Če bi bila širina večja, bi se pas teritorialnih vod meril vzporedno z obalo ob zalivu.

Teritorialno in notranje morje spadata popolnoma pod suverenost obalne države. Vse ladje so podrejene njenim

IZLETNIŠKA TOČKA V SAVUDRIJI

ZANIMIVOSTI PO SVETU

Radio London namerava odpreti mednarodno televizijsko službo. — Velika Britanija je med prvimi državami, ki je zgradila svojo televizijsko službo. Sedaj namerava radio London odpreti mednarodno televizijsko službo, ki jo imenujejo tudi »zračni college«, v katero bodo sprejemali dijake evropskih držav in držav Britanske skupnosti narodov. Dijaki se bodo pri pouku in medsebojnem obnavljanju posluževali mednarodnega televizijskega jezika. Fraze, ki jih bodo v predavanjih uporabljali predavatelji in tehnične osebe, bodo postale standardne fraze, ki bodo služile za izpolnitev televizijskega jezika.

ze razvoj nyiona od prvih padal do najbolj tenkih tkanin. Na razstavi lahko vidijo obiskovalci tkanine iz samega nyiona ali pa tkanine, ki so mešane s svilo, volno, umetno svilo in lanom.

Na Hrvaškem je voda odnesla cel gozd — Na poplavljenih poljih na travniških danavskih okrajih na Hrvaškem vidi človek ponekod prvo čudno prizor. Naravna voda je bila tako močna, da je prenesla cele komplekse zemlje z mesta na mesto ali pa je premaknila več sto kubikov debelega gramoza na polja, kjer so seveda uničili vsi posevki. Posebno čuden je bil prizor v vasi Korežanih. Tam je prihrumelo toliko vode, da je odtrgala tri metre debele plast zemlje na površini 14 kvadratnih sežljev. Na tem zemljišču je rasel gozd in voda ga je odnesla skupaj z zemljo 200 m daleč. Na polju, posejanem s pšenico, se je zemljišče z drevesi pod pritiskom vode postavilo v posebno lego.

spomnimo, da se je začel Trst razvijati v veliko trgovsko središče šele po letu 1382, ko se je podal v varstvo avstrijskih knezov Habsburžanov, ko si je torej pridobil slovensko in južno-nemško zaledje. Toda s tem ni rečeno, da ni bilo možnosti za boljši razvoj drugih jadranskih mest. In če pomislimo, da je šla od XII. stoletja dalje skoraj vsa orientalna trgovina preko Benetk, pridemo do ugotovitve, da so Benetke bogatele na račun te trgovine. Pa ne samo to! Benetke so postavljene na zahodni jadranski obali, imajo torej je omejeno zaledje Padske nizine in Furlanije. Ti dve deželi je bilo treba na dve milj dejstvi: na naraščajoči moči beneške republike, ki sili vedno bolj na sever in na počasnno, toda stalno dekadenco oglejskega patriarha, ki je v tej dobi že znatno oslabilen. Na ta dva faktorja pa istrska mesta niso računala. Tako se je zgodilo, da so v tej vojni kapitulirala skoraj vsa istrska mesta. 1287 je padel Poreč, 1289, Umag, 1270, No-

ni vojni večkrat menjala gospodarja. Niso hotela pod Benetke pa tudi ne pod patriarha, Marskateri beneški župan je moral zbežati pred razjarjeno množico istrskih meščanov, pa tudi patriarhovi ljudje si niso upali ostati dolgo v istrskih mestih. Vsa ta mesta so igrala v beneško-oglejski vojni dvojno vlogo. Sedaj so bila v taboru patriarha, sedaj v taboru beneške republike. Oj! pa je bil vsem samo eden: pridobiti samostojnost po zgledu Trsta, ki se je osvobodil skotove tiranije in razvil življenje samostojne komunne. Toda računati je bilo treba na dve milj dejstvi: na naraščajoči moči beneške republike, ki sili vedno bolj na sever in na počasnno, toda stalno dekadenco oglejskega patriarha, ki je v tej dobi že znatno oslabilen. Na ta dva faktorja pa istrska mesta niso računala. Tako se je zgodilo, da so v tej vojni kapitulirala skoraj vsa istrska mesta. 1287 je padel Poreč, 1289, Umag, 1270, No-

Razstava nyonskih nogavic. — V Londonu so odprli razstavo, na kateri razstavljajo nad 50 različnih nyonskih tkanin. Med razstavljenimi tkaninami so tudi tkanine za izdelavo perila in obleke. Mnoge razstavljenne tkanine so izdelane iz popolnoma tenkih nyonskih nit, kakršne uporabljajo za nogavice. Razstava prik-

Ležalo, ki leti 4000 km na uro. — Ameriško vojno letalstvo dokončuje sedaj tri nova preskusna letala »Bell X 2«, »X 3« in »X 4«. Pričakujejo, da bo letalo »X 2« doseglo hitrost 4000 kilometrov na uro v višini 70.000. Se bolj fantastičen je tip »X 3«, ki bo imel motorje na raketo reakcijski pogon, in pravijo, da se bo povzpelo 90.000 m visoko.

Zenski hitrostni rekord. — Gospa Jacqueline Auriol, snaha predsednika francoske republike Vincenta Auriola, je nedavno postavila nov ženski hitrostni rekord z letalom. Na razdalji 100 km je z letalom »Vampir« (na reakcijski pogon) dosegla hitrost 820 km na uro. Prejšnji rekord je imela Jacqueline Cochran, ki je dosegla hitrost 750 km.

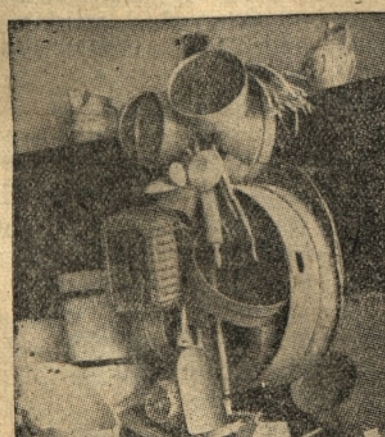
Obiskal nas je pevski zbor MKUD »VINKO KOŠAK«

V torku je prispeel v Pulo pevski zbor MKUD »VINKO KOŠAK« iz Ljubljane. Na svoji turneji po Slovenskem in Hrvaškem Primorju bo obiskal nekaj naših obalnih mest. Te dni se mudi tudi v Kopru, kjer bo nastopil v radiu in sodeloval na festivalu italijanskega kulturnega krožka. Danes se odpelje v Portorot in bo tam predeljal celovečerni koncert. Nastednji in zadnji koncert bo pa v Rovinju.

Zbor sestavlja 99 mladincev in mladic. Tehniške srednje sile v Ljubljani. Pod vodstvom tov. Draga Košarča se je zbor uveljavil že nekaj let po osvoboditvi in danes ga moremo smatrati za najboljši srednjosolski pevski zbor v Sloveniji in za enega najboljših v državi. Če upoštevamo, da so to mladi ljudje, ki se nismo potrebno izoblikovale glasov in da so pri zboru največ po tri leta, kot je trajala od sedaj šolska doba na TSS, moramo biti prav presenečeni nad kvaliteto zhora. Pri vsem tem je potrebno, da odgovorni oblastni organi pokažejo pravo razumevanje za želje prebivalstva po lepem slovenski pesmi in za želje mladih pevcev po njeni popularizaciji v tem delu države. Njihov prvi nastop v Puli bi mogli biti bolj obiskani, če bi bil mesni odbor prevzel organizacijsko plat koncerta energično v svoje roke. Upajamo, da se take napake s strani naših odgovornih funkcionarjev ne bodo več ponovile in da nas bo zbor zapustil s spožanjem, da je tudi Istranom ljuba domača narodna glasba.

Na svojih počitniških turnejah so mladi pevci obiskali že vsa večja mesta. Slovenije. Prav hvaležni smo jim, da tudi na nas niso pozabili. Dohodek od turnee bodo darovali za gradnjo Kulturnega doma v Trstu, za kar jim bomo posebej priznanje.

Nenavadna pojedina. — Znamenit ameriški kemik si je ob nekaj priliki privoščil svojevrsno šalo. Priredil je pojedino, na kateri so delili gostom ponarejene pižake z okusom najboljših pravih kapljic. Celo zavedo je pripravil tako, da je vsak gost dobil pižako v dveh izdajah. In sicer po eno od vsake vrste. V eni čaši je bila ponarejena pižaka, v drugi pa pristna, seveda z istim okusom. Večji del povabljenec nikakor ni mogel ugotoviti, katera pižaka je bila prava in katera ponarejena. Gostitelj je po zaključku te pojedine izjavil, da se ob tej priliki ni hotel samo prepričati, do katere meje je napredovala izdelava sintetičnih pižak, temveč v prvi vrsti preizkusiti, kako lahko se da prevariti človekov okus in želede tudi s takimi pripravami, ki bi utegnili škodovati zdravju.

RIBNIŠKA SUHA ROBA

Vtisi s potovanja po Avstriji

pri njem je dobila vse, kar je hotela, tudi na up. Njen moč je dobro zaslužila. Hčerka je prinesla koncem meseca lepo plačo. Toda danes! Moč dobiva pokojnino s katero komaj odplača stanovanje, razvedrilo in plan. Hčerka pa je brezposelna in hlini vsak teden v dolgo vrsto pred uradom za delo. Toda že pol leta se vrača žalostnega obraza, ne more dobiti službe. Vsak mesec ji izplačajo 60 šilingov podpore. In s tem naj živ vsa družina? Vse, kar je bilo vrednega pri hiši, imajo v zastavljalnici, ali pa že razprodali. Če ima gospa Gretl zjutraj nekaj šilingov v žepu, je že vesela, vsaj lahko nakupi toliko, da imajo za kosilo in še nekaj ostane za večerjo. Toda zadnje čase se gospa Gretl vedno pogosto vrača s trga, vedno manj je v košarici. Cene so se zadnje dneve dvignile. Mast so podražili od 14 na 16 šilingov. Sedaj po volitvah pa napovedujejo še nove podražitve živil. Moka se bo podražila za 57%, mleko za 24%, sirovo maslo od 40 do 60%. Zato pričakuje gospa Gretl še slabše čase. Mnogo takih gospa Gretl je v Grazu in po vsej Avstriji. Tudi za kosa so potem polni izložbe, mamiljivi luksusi, moderni avtomobili, motorna kolesa, zlate ure, dragocene vrste blaga?

Največ denarja imajo veliki trgovci, ki delajo balne kupčije. Slabo ne gre niti beguncem, ki so prinesli s seboj zlatnine, in živijo sedaj od tega. Dobro izhajajo v Avstriji tudi židovi, ki so v službi pri Angležih ali Amerikancih, ker ti dobro plačajo. Končno, denar ima vsakdo, kdor dela. Seveda pa moramo razlikovati delavca ali uradnika, ki mora vzdrževati številno družino s 600 do 700 šilingi, od tistih, ki zaslužijo še enkrat toliko. Preprost delavec si v Avstriji ne more privoščiti lepote iz omamljivih izložb.

Kaj vse lahko dobijo v tej deželi za la ljubiti denar! V trgovinah se ti priklanjajo do tal. Pred kramolnografi se pritrivajo za cenejšje vstop-

ni, zadnje vrste v kinematografih pa so navadno prazne, tudi če igrajo dobre filme, za katere je tako velika reklama kot za italijanski film »Gre-nak nitz«. V trafikah, mesnicah in trgovinah s kurivom pa je trgovanje danes nekaj posebnega, nekaj značilnega za Avstrijo. V trafikah vidiš polno zavilovko po dve, tri ali štiri cigarete, najcenejših »Donau«. Več naskrat jih skoraj nihče ne kupi. Mesarji prodajajo meso na četrtinke kilograma. Po kurivom pa hodijo ljudje z nahrbtniki. Šal je zelo drago. V zadnjem času pa se je premož praznično. O tej podražitvi so pisali vsi časopisi. Komunisti so obtoževali vlado in siledelavski protestni zborovanja, ki pa so bila žaj polna obiskana in še od navzočih je bilo največ radovednežev. Vlade stranke pa so kominformovcem očitali, da so to podražitve povzročili njihovi stvariške na Poljskem in Češkoslovaškem, ki so podražili cene premogu. Ta bo imela za posledico podražitev električnega toka in plina ter bo zvišala cene na železnih. Socialisti so obitali kominformovcem, da se poslužujejo metode: »držite tatula! in da so takerat, ko sta Češka in Poljska obtoževali cene premogu, protestirali in razsajali pred občinsko hišo, namesto pred poljskim in češkim poslanstvom.

V bližini mestnega parka v Grazu raste velika stavba. Zgradijo so jo zelo hitro. To je bodoči sedež deželne vlade za Stajensko. Na cerkvah, ki so bile poškodovane med vojno, se redno vrno strehe. Obnovljene so trgovske hiše in hoteli. V Grazu so obnovili tudi Opero. Po vseh ulicah pa nas še spremljajo ruševine stanovaljskih hiš. Koliko ljudi še stanuje v Grazu pravijo, da bi prej lahko dobili žabjo volno kot stanovanje. Vse drugo so doslej gradili, na gradnjo stanovanj pa se ni nihče spomnil. Nihče nima potrebnega denarja za

gradnjo stanovanjskih stavb. Sedma gradbena sezona po vojni se je že začela, toda še vedno primanjkuje Avstriji čisto tisoč stanovanj in avstrijski časopisi sami pišejo; »Če bodo s tako naglico gradnja stanovanj še naprej, bo treba najmanj štirideset let, preden bo vsak, kdor išče, dobil stanovanje. V Grazu pa tudi po drugih mestih nameravamo tako imenovano socialno gradnjo stanovanj učitini, ker preveč stane državo. Deželni proračun za gradnjo stanovanj je znižal na minimum. Štiro ostane gradnja stanovanj za enkrat samo v rokah zasebnikov.

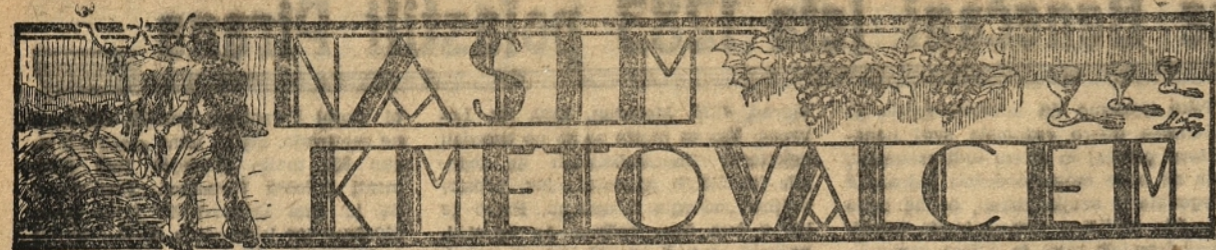
Jem. Toda, kako izgleda ta študentska? Študent prejme vsako leto na roko izplačan 1400 šilingov. Od tega pa mora plačati 800 šilingov za šolnino. Le 600 šilingov mu ostane za življenje. Od tega študent konservatorija ne more živeti. Zelo razvada Herbert P. bonbone po mestu. Na uro zasluži 3 do 4 šilinge. Nikjer ni zapisano, da Herbert tudi po tem, ko bo že končal s študijem ne bo še nadaljeval s prevajanjem bonbonov. Koliko študentov pometja zjutraj ceste, predno gredo na predavanja na univerzo ali pa strežijo dopolne zidarjev.

Ce se pomenjuje v Avstriji s študenti, poslušaj njihove žalostne avstrijske zgodbe v borbi za vsakdanji kruh, šele spoznaš, kako dobro gre dijakom in študentom pri nas. Redki so tisti srečnejši v Avstriji, ki prejmejo od države študentsko. Skozil študij se mora vsakdo prelčiti kot ve in zna. Pri tem so izvezli le tisti, ki imajo petične starše. Če vam povem, da je Herbert P. edini študent-pevec na graškem konservatoriju, ki reje jerna študentsko deželne vlade, lahko vidite, da vlada ne razpisava za denar-

Res, mnogo lepega vidiš v Grazu in po vsej Avstriji. Toda, ko pogledaš spoznaš, kako živni velika večina avstrijskega ljudstva, si zaželiš, da bi bil čimprej doma. Res je, da v našem okrožju ni najrazličnejših dobrot Marshalovega plana, toda v nas vseh je globoka zvest, da bodo tudi naše izložbe nekoč prebogate s predmeti našega plana. Toda, kaj si hočejo pomagati Avstrijci! Avdija, ki je še vedno okupirana dežela in kot je prišel pred nedavnim glas iz Panza, se Avstrijci ne bodo še tako kmalu otresli okupacije.

V SREDISCU ZAGREBA

NAŠIM KMETOVALECEM

Kmetovalec v juliju

Zetev je v polnem razmahu. Za njim žito, ko je slama popolnoma porumenela in se zrne ne da več raniti z nohtom. Ako pustimo žito popolnoma dozoreti, lahko mnogo zrnja izgube in se porazubijo. To velja posebno za pšenico, še bolj pa za oves.

VRTNARSTVO
V tem mesecu dobijo mnogi prostih gredic (leži) zaradi pobrane zelenjave itd. Na proste gredice presadi jesensko solato, jesensko endivijo, cvetoča, kapus, je po nizki fazi za jesensko stročje, pozne kumare, radič, navadno repo in proti koncu meseca tudi motovilce. Da bo motovilce tudi boljše kahlj, pokrij z njim posejane gredice z vejicem, listjem, s slamo ali s stariimi vrčami. Paradižnike zakolčki in jih priveži ob kole. Preštevaj paradižnikom pridno zakolčke pogojke. Protj peronospori škropi ponovno paradižnike z modrogallično raztopino. Pobiraj skrbno zrelo seme razne zelenjave, označi vsako seme in hrani ga na suhem prostoru. Zrelo čebulo in česen izvzi in spravi v suh zračni prostor pod streho. Gredice prekoplaj in pognoj. In jagodnih gredah prikraščaj pogonjke!

KLETARSTVO
V tem mesecu ni v kleti posebnega dela. Skrbeti moramo, da bo klet hladna, da bo prazna posoda zažveplana in da bodo sodi zaliti. Vino od damo 5-10 gramov bisulfit. S tem ga obvarujemo proti vsem boleznim.

TRAVNISTVO
Kosnja je že pri kraju. Letos so bile vremenske prilike takšne, da se ne moremo kdo ve kaj povtliti s pridelkom sena.

ZIVINOREJA
Skrbi in oskrbuje govejo živino in prašiče kakor v preteklem mesecu. Paži, da daješ živini le zdravo in nepokvarjeno zeleno krmno. Posebno skrb mora posvetiti v tem mesecu, ko je vsa polna dela, tudi vprezli živini. Nakrmi jo dobro in v redu vsaj zvečer in jutraj, ako ni zato dovolj časa opoldne. Ne pokladaj živini presvežega in neuležane sena. Se nepokopelo in neuležano seno mora skodovati živini in povzročiti boleza v prebavilih. Konjem ne krmi svežega ovenega zrna. Iz hlevov čisti redno gnoj, ki ga dobro sladih na gnojnik in večkrat zalij. Perutnino pusti po požetem žitu na strnišče, da pobere izpadlo žito zmije in pride tako do močne in cenene hrane.

ZITNI ŽUZEK IN MOLJ
Žitni žužek, škodljivec, ki nam delata toliko pregled v žitnih shrambah, je majhen, 4 do 5 mm dolg hrošček; barve je temnorjava, glava je podaljšana v riliček, na katerem so kolencasto upognjene, rjavkasto rdeče tipalke. Vratni štiti je pokrit z velikimi podolgovatimi, vdrtimi pikami, krila ali pokrovke so pikčasto progaste, nožice rjavkastorjode. Hrošček prezimi najraje v razpokah stena in dek v žitnih shrambah. Spomladi vrta samica s svojim riličkom v zrna in v tako nastalo luknjico zleze po eno jajčece.

ŽITNI ŽUZEK IN MOLJ
Kako se ubranimo tega škodljivca? Skrbeti moramo za zračenje in premešavanje žita, zlasti od prvih spomladanskih dni pa do konca meseca junija. Preden spravimo novo žito, mo-

že žitni molj. Ta majhen metuljček, ki meri v razprostranosti krili 5 mm, dož pa je 1,5 cm, ima prednji krili svetilkajoče se beli, rjavocrno marmorirani, zadnji pa sta svetilkajoče se svetlosivi. Gosenica je rumenkaste barve s svetlo sivo glavjo. V juniju le. Že metuljček na zrno po eno jajčece. Gosenica objeda zrno, dotičer ne doraste. Vsa objedena zrna prede med seboj. Zato najdemo v takih kaškah, kjer gospodari žitni molj, vse polno zapredkov, z objedenimi zrnji. Konec avgusta ali v začetku septembra gosenci doraste in se plazijo med zrnji in prede pri tem fine nitke, da je cel kup prepreden.

Ako bomo skrbno pripravili naše žitnice in pravilno ravnali z žitom med letom smo lahko brez skrbi, da se nam ne bo žito pokvarilo in da ga nam ne bodo uničili razni škodljivci!

Prašiči v poletnih mesecih

Vroč poletni meseci so za prašiče najbolj nevarni? Razne prašičje bolezni, predvsem rdečica, povzročijo v toplini potleju največ škode. Temu so v prvi vrsti krivi slabi hlevi da nezadostno sreb za prašiče. Nasi kmetički, svinjski so razen redkih izemki vsi majhni in nizki. Kanalov za odtok gnojnice, mnogokrat nimajo, če pa so, so zamašeni z gnojem, tako da snoh ne požirajo gnojnice. Ali je čudno, če v takem svinjsku živali oboli? Mislimo si toplotje, ko sonce pripeka z vso silo. V majhnem in nizkem svinjsku postane nezgodna vročina. Gnojnica zaradi tega izhlaplja in vse prostor se napolni s smradnim amoniakom. Zival, ki mora biti cele dneve v takih prostorih, ostane zaradi prevlekle vročine, amoniakovih hlapi delujejo zelo škodljivo na njeno zdravje, da izgubi tudi odpornost proti boleznim. Če se pojavi potem rdečica tudi pogine, ker ni cepilna.

Druga napaka, ki jo zagrešijo pogosto naši ljudje, je nezadostna skrb za prašiče. V čem tiči vzrok? Da na pravilno vzrejo prašičev sploh niso vajeni!

Opozoriti hočem samo na glavne zahteve letne oskrbe prašičev. Držimo vedno v redu svinjake, skidamo jih pogosto in skrbimo za redno odtok gnojnice. V sopenarjih dnev, ko je v majhnih svinjskih dvuljiva vročina, zamenjamo ponovi lesena vrata (ali vsaj en del) z mrežo, da se zrak v hlevu ohladi. Tega seveda ne smemo storiti, če so noči mraz, ker bi se prašiči prehladili.

Prašiči naj gredo na zrak. Naredimo za prašiče tekalnice, kamor jih lahko spuščamo podnevi. Tekalnice je ograjen prostor, ki leži v senci in kjer je po možnosti tudi voda, da se prašiči lahko v njej okopajo. Najna- vadnejše tekalnice je pri nas ograjeno dvoršče. Če nimamo tekalnice in ga tudi ne moremo narediti, spustimo vseno prašiče na prosto, kamor koli

Zapomnimo si: redno čiščenje in zračenje svinjakov, gibanje prašičev na prostem in pravilno krmljenje, to so tri stvari, od katerih je odvisno zdravje prašičev. Če nam prašiči oboli, je živinodržavnik še vedno cenejši kot vsa domača zdravila, ker nam bo dal zdravila in točna navodila, s katerim bomo lahko prašiče ozdravili, medtem ko se vsako domače zdraviljenje konča navadno slabo.

NAGRADNA KRIZANKA
A B C C D E F G H
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

Bešede pomenijo: Vodovarstvo: 1. Ravnoduša, — oziralni zaimek; 2. Samoglasnik, — geološko obdobje; 3. Prvi v četi; 4. Od Ane, — Kazalni zaimek, — Soglasnik; 5. Zdrarsko predelo, — Državna tvorba; 6. Še enkrat drž. tvorba, — Hunski kralj; 7. Ruši, — Žlato (lat.); 8. Veznik, — Oblika pesnitve; 9. Soglasnik, — Nemško moško ime, — Samoglasnik; 10. Glavni števniki (skraj), — Dosega najvišje stobilnosti; 11. Neotesan, — oblik glagola bhtiti.

Navpično: A) Orožje (2. sklon), — Napovedovalec (pri raduju); B) Soglasnik, — Monoton, — Medmet; Napsproten (ravnoteža), — Samoglasnik, — Soglasnik; C) Na čelu (hrvatsko), — Naša pokrajina; D) Komaj izgotovljen, — Svetlobna naprava; E) Kemična prvina, — Pojem oblike (hrv.); F) Rusko pristanišče, luka (3. sklon), — Grški bog ljubezni; G) Starjnsko orožje, — Tujja valuta, — Dve črki iz besede »Vrdnik»; H) Grški mit, letalec, — Ploskovna mera, — Vrsta pesnitve.

REŠEVTE KRIZANKE IZ 14 STEV.
Vodovarstvo: 1. narečje, 7. stotnik, 13. april, 14. april, 16. Sora, 17. mrk, 19. Lje, 21. jan, 22. ej, 23. Ugo, 25. utkača, 27. ni, 28. limona, 30. dirka; 32. nor; 33. ar, 34. LT, 35. ta, 36. Andre, 38. krava, 40. bat, 41. tri, 42. kilometar, 44. raja, 46. tema, 47. v. rek, 49. avantura; 50. Ondina.

Navpično: 1. name, 2. april, 3. ver, 4. et; 5. ja, 6. Bol, 7. ste, 8. ta; 9. TS, 10. mol, 11. Iran, 12. karikaturna, 15. riž, 18. ogorek, 20. Skirlaten, 23. umor; 24. ona, 25. vi, 26. akt, 29. Indija, 30. drama; 31. Kakra, 33. aroma, 35. ta, 37. prav, 38. kler, 39. ve, 40. barvi; 43. bli, 45. an, in.

Sreča se je ta teden nasmešljivi dijakinja Ksenija Medin iz Ljubljane, ki prejme nagrado po pošti.

FIZKULTURA IN SPORT

VISOKA ZMAGA JUGOSLAVIJE NAD ŠVICO (7:3)

Mednarodno nogometno srečanje v nedeljo v Beogradu je prineslo novo visoko zmago jugoslovanskemu moštvi, ki je izšlo iz igrišča z rezultatom 7:3.

Sicer ni nihče dvomil o zmagi jugoslovanske enajstorce, samo da ni nihče računjal na tako visok rezultat, ker je jugoslovanska napadalna črta znana kot skorajva v realiziranju. V nedeljo je pa nadkrilila samo sebe in po zaslugi predvsem znanega Bobeka, ki je v nedeljo igral kot vodja napada, je podvalila švicarskemu vratarju nič manj kot sedem golov. In bilo bi jih lahko še več, če se ne bi proti koncu spustili v igro, ki je sicer za oko lepa, a ne prinaša konkretnih koristi. No, kljub temu smo z rezultatom lahko več kot zadovoljni, saj velja Švica med najboljši moštvi po Avstriji, Jugoslaviji, Angliji in Italiji.

Po tej zmagi bodo vsi reprezentativci odšli na razna gostovanja v inozemstvo. Najvažnejše in težke telčne čakajo Rdečo zvezdo, ki je že odotvala v Brazilijo, kjer se bo udeležila velikega mednarodnega turnirja »Državnih prvakov».

Medvaško nogometno prvenstvo BERTOKI BOLJI OD POBEGOV

V nedeljo so odigrali dve nogometni tekmi, od treh na programu v II. kolu medvaškega nogometnega turnirja. Rezultat dveh tekem dokazuje enakovrednost sodotujeh moštev, kar samo dobro vpliva na zanimivost turnirja samega.

V Pobegeh sta se srečali enajstorce Pobegeh in Bertokov. Po eno in pol ure dolgi borbi je moštvo Bertokov uspelo zagotoviti si zaslužen zmagovit rezultat 2:1.

IZOLANSKI OSMEREC drugi na mednarodnih regatah na Bledu

Nov uspeh jugoslovanskega športa je bila nedeljska mednarodna regata, ki je bila na Bledu pred velikim množico gledalcev iz vseh krajev Jugoslavije in inozemstva.

Najrazburljivejša, zanimiva in borbeno je bila borba v tekmi med šestimi osmerci z krmjarjem, v kateri je sodeloval tudi osmerek iz Izole. Izolčan so že ob začetku prešli na čelo in vtrajno vodili do 1500 metrov. Njim so bili kos samo vestijski zagrebški Mladosti, dočim so Splitčani in Avstrijci sledili z veliko zamogo. Borbenost je prišla do vrhunca v zadnjih 200 metrih, v katerih je Zagrebčanom uspelo prehiteti Izolane za razliko pol čolna in zaslužen zmagati z odličnim časom 6:17".

Trejni so se plasirali Splitčani, na četrtem mestu pa so Avstrijci!

V ostalih olimpijskih disciplinah so bili naslednji:

Cetverec s krmjarjem:
1. Skjold (Keebenchaven-Danska),
Dvojke brez krmjarja:
1. Šava — Zagreb,
Skiff:
1. Soglasnik; 5. Zdrarsko predelo, — Državna tvorba; 6. Še enkrat drž. tvorba, — Hunski kralj; 7. Ruši, — Žlato (lat.); 8. Veznik, — Oblika pesnitve; 9. Soglasnik, — Nemško moško ime, — Samoglasnik; 10. Glavni števniki (skraj), — Dosega najvišje stobilnosti; 11. Neotesan, — oblik glagola bhtiti.

Navpično: A) Orožje (2. sklon), — Napovedovalec (pri raduju); B) Soglasnik, — Monoton, — Medmet; Napsproten (ravnoteža), — Samoglasnik, — Soglasnik; C) Na čelu (hrvatsko), — Naša pokrajina; D) Komaj izgotovljen, — Svetlobna naprava; E) Kemična prvina, — Pojem oblike (hrv.); F) Rusko pristanišče, luka (3. sklon), — Grški bog ljubezni; G) Starjnsko orožje, — Tujja valuta, — Dve črki iz besede »Vrdnik»; H) Grški mit, letalec, — Ploskovna mera, — Vrsta pesnitve.

REŠEVTE KRIZANKE IZ 14 STEV.
Vodovarstvo: 1. narečje, 7. stotnik, 13. april, 14. april, 16. Sora, 17. mrk, 19. Lje, 21. jan, 22. ej, 23. Ugo, 25. utkača, 27. ni, 28. limona, 30. dirka; 32. nor; 33. ar, 34. LT, 35. ta, 36. Andre, 38. krava, 40. bat, 41. tri, 42. kilometar, 44. raja, 46. tema, 47. v. rek, 49. avantura; 50. Ondina.

Navpično: 1. name, 2. april, 3. ver, 4. et; 5. ja, 6. Bol, 7. ste, 8. ta; 9. TS, 10. mol, 11. Iran, 12. karikaturna, 15. riž, 18. ogorek, 20. Skirlaten, 23. umor; 24. ona, 25. vi, 26. akt, 29. Indija, 30. drama; 31. Kakra, 33. aroma, 35. ta, 37. prav, 38. kler, 39. ve, 40. barvi; 43. bli, 45. an, in.

Sreča se je ta teden nasmešljivi dijakinja Ksenija Medin iz Ljubljane, ki prejme nagrado po pošti.

Prav tako je bil mednarodni kolesarski prvenstvo FLRJ za nam dokaz, da naše kolesarsko moštvo spada med najboljše daleč naokoli.

Uspeli, ki so jih našli kolesarji Zeli na državnem kolesarskem prvenstvu FLRJ so nam dokaz, da naše kolesarsko moštvo spada med najboljše daleč naokoli.

VRTNARSTVO

V tem mesecu dobijo mnogi prostih gredic (leži) zaradi pobrane zelenjave itd. Na proste gredice presadi jesensko solato, jesensko endivijo, cvetoča, kapus, je po nizki fazi za jesensko stročje, pozne kumare, radič, navadno repo in proti koncu meseca tudi motovilce. Da bo motovilce tudi boljše kahlj, pokrij z njim posejane gredice z vejicem, listjem, s slamo ali s stariimi vrčami. Paradižnike zakolčki in jih priveži ob kole. Preštevaj paradižnikom pridno zakolčke pogojke. Protj peronospori škropi ponovno paradižnike z modrogallično raztopino. Pobiraj skrbno zrelo seme razne zelenjave, označi vsako seme in hrani ga na suhem prostoru. Zrelo čebulo in česen izvzi in spravi v suh zračni prostor pod streho. Gredice prekoplaj in pognoj. In jagodnih gredah prikraščaj pogonjke!

KLETARSTVO

V tem mesecu ni v kleti posebnega dela. Skrbeti moramo, da bo klet hladna, da bo prazna posoda zažveplana in da bodo sodi zaliti. Vino od damo 5-10 gramov bisulfit. S tem ga obvarujemo proti vsem boleznim.

TRAVNISTVO

Kosnja je že pri kraju. Letos so bile vremenske prilike takšne, da se ne moremo kdo ve kaj povtliti s pridelkom sena.

ZIVINOREJA
Skrbi in oskrbuje govejo živino in prašiče kakor v preteklem mesecu. Paži, da daješ živini le zdravo in nepokvarjeno zeleno krmno. Posebno skrb mora posvetiti v tem mesecu, ko je vsa polna dela, tudi vprezli živini. Nakrmi jo dobro in v redu vsaj zvečer in jutraj, ako ni zato dovolj časa opoldne. Ne pokladaj živini presvežega in neuležane sena. Se nepokopelo in neuležano seno mora skodovati živini in povzročiti boleza v prebavilih. Konjem ne krmi svežega ovenega zrna. Iz hlevov čisti redno gnoj, ki ga dobro sladih na gnojnik in večkrat zalij. Perutnino pusti po požetem žitu na strnišče, da pobere izpadlo žito zmije in pride tako do močne in cenene hrane.

ZITNI ŽUZEK IN MOLJ
Kako se ubranimo tega škodljivca? Skrbeti moramo za zračenje in premešavanje žita, zlasti od prvih spomladanskih dni pa do konca meseca junija. Preden spravimo novo žito, mo-

Naša narodna pesem

Marko skače, Marko skače
Marko skače, Marko skače, po zeleni trati; aj, aj, ajajaj, po zeleni trati.

Pilje, želje, pilje, želje,
mojja brata konji! aj, aj, ajajaj, mojja brata konji.

Kam smo prišli, kam smo prišli
dalec po mladenko; aj, aj, ajajaj, dalec po mladenko.

Prek devetih, prek devetih,
prek desetih mostov; aj, aj, ajajaj, prek desetih mostov.

Moja kosa je križavna
Oh, adijo, ljubca moja, danes grem od tebe proč; ker od jutra do večera, se ne bova vidla več.
Dobre kose, itd. . . itd.
Ti, ki meni si ga vnela, v mojem srcu mi kalis. Na vsem svetu ni zdravila, če ti mene zapustiš.
Dobre kose, . . . itd.

Mati pokliče pridne deklice
Mati pokliče pridne deklice. »Hitro vstanite, prate se mudi, srcaje, rokavce, rufe in pece, prte poberte prate se mudil!

Zehajo končale, lug ste izprale,
le na polje nesite prale. Pitkice veselo vam bodo pete, ribiče hočejo vas pozdravljati!

Pridne perilje, da b'še učite
tudi; oprati svoje srce; greške solize vse dušice bodo umile, očedile!

Prav spokornil, dobro umiti,
grešnik mor'no svoje srce; milost bo s'jala, srce nam vžgala, da bo v ljubezni svetilo se.

»Kaj se klatiš tod?«

»Kaj se klatiš tod?« se šali po svoji navadi cigan. »Zakaj nisi ostal pri cerkvi pri menihih, zakaj ne braniš svojih podložnikov, kakor bi imel, Kajne, še sebe nisi mogel, pa boš druge! Ali da se daš na brezjo pripelji, to ni prav po viliški šegi; gotovo imaš hi prvi tako čast, kar je bilo mož l'voga imena, da so te tako visoko in na tak povsem nov način povzdignili s te uboge zemlje proti nebu. Pa lo ni mi nič kaj všeč, da se lohi nerad ločiš od zelene trave in z glavo naprej siliš in rijiš proti ilom. Ha, ha, kaj ti je, moje grčavo hibišče?«

»Delji me do mojega gradu,« pravi Peter, »in dal ti bom, kolikor boš hotel.«

»Le liho bodi, poznam te,« odgovori cigan. »Se veš, kaj si mi hotel dati, zato da sem ti bratranca za janičarja prodal. Res, zdaj se domišlim, videl sem ga, sina tvojega brata; lep, močan janičar je, da li ga ni čnakega med vsemi Turki, kar jih je zdaj na Kranjce.«

»Kaj praviš, je li res, da je mojega brata sin med Turki lu v deželi?« vpraša Peter strahoma.

»Ravno lihi, ki si ga prodal, dobro ga poznam, videl sem ga v leboru. Kaj meni, jaz sem danes že merskihi storil. Ko bi bil mesec na nebu, bi li hotel pokazati svoj nož, krvav in skrhani. Ali ti praviš, da bi te poljal domov. No, prijatelj gubavi, tvoji dom je daleč, tebi pa ljudi ne zaupam veliko. Ti si me pustil v ječi, kje bi bil že zdaj. In li zvija buča si šel: braj bo umrl, cigana bodo za njim poslali in zame vse dobro. Kakor pa sišim, ti je braj okrevaj in cigan ti je ušel. To noč pa morava biti pod streho, zmenila se bova, kaj nama v križ hodi, polem ko Turki gidejo, ako te že prej bratov sin ne obišče. Ko bi vedel, da ima tako dobrega sriča blizu, bi te gotovo prišel pozdravljat.«

Peter je bila zopet prišla dobra misel, da bi poravnal svojo krivico. Lehto bi bilo, da bi cigan polurčenega slovenskega mledniča, ki se je zoper svojo domovino in rodovino bojeval, kakor je Peter ravno

»Le sloj,«

»Le sloj,« je mrmral Peter sam s seboj, »ne boš dolgo uganjal norčije, zlasti z menoj ne; jaz se te hočem zebiti, če ne tako, pa tako.«

Med takim pogovorom se zgubila le-ta dva človeka med drevjem, drugi malopridnejši od drugega, vsak po svoje. In zopet se ni slišalo drugega po brezju in smreču ko ljubo šepetanje tekočega potoka, v katerem je kapljica kapljico rnila pred seboj, kakor bi se jim mudilo daleč v neizmerno monje.

TRINAJSTO POGLAVJE

Zbrali so se ljudje kmetički pod veliko skalo v les; vsak v grozje ima cep prot sovražnikom. Kraljevski rokopiš.

Kako poldrugo uro od Slične izvira pod skalnatim hribom na dolenskem Kranjskem reka Krka. Prihaj na dan v dveh izvirkih, ki sta pa sila blizu drug drugega. Prvi rokav slopi na svelco v kolu ravno pred gradom, katerega je bil ravno neka leta poprej Vilovec iz Celja razdel; drugi rokav pa izvira bolj proti vzhodu. Oba vira sila komej za kake streljaje na dvoje in se zlivata tudi ravno tako kmalu v isto slfugo.

V tem kraju se posebno zopet pokaže značaj kraških ial. Ves hrib je sestavljen iz kama in ves veliki hrib, ki se polje razleza ob Krki in proti severu, je volč.

JURIJ KÓZJAK

SLOVENSKI JANIČAR

lega ne bo nihče kupil za sužnja, ni vreden, da bi ga gonili na Turško s seboj. Pogovarjaje se nekaj časa, spodobno Peteru noge, da trdo bulne na zemljo ravno na zobe, zvečejo ga z jermenom za pete in kakor izurnjeni rablji ga obesijo na prvo drevo, tako da je za pete privezan proslo visel med hravo in oblaki. Nič ni izdalo, da je ubogi plemeniti gospod kričal na vse grlo in prošil svoje prapncevavce, ki ga niso razumeli; samo zasmehovali so človeka, ki se tako grozno boji smrti.

Turki naglo odidejo na brzih konjih po slezi. Peter Kozjek je visel, kri mu je vrela v glavo, le še slabotno je ječal; čudno se je razlegal njegov glas v mraku. Za las je manjkalo in njegova grčeva, hudobije polna duša bi bila sloplita na prag večnosti, na peklenški prag, brez pravega spokoženja.

Ali za zdej mu Bog še prizanese.

Cigan stopi iz gošče in nameh odreže z nožem jermen, ki je Petera pripojal na brezovo vejo, in ga presfice v roke. Kakor hloh pade Peter po hč, ko ga cigan spustil. Kri mu je bila prevč sloplila v glavo.

Sicer nisi vreden, da sem te odrezal z zasluženih vislic; tudi nisi zaslužil, da bi se veliko pečal s teboj in zalč, pa naj ti bo,« godrnja cigan ter poslavi Petera pokoncu in ga prisloni na smreko. Kmalu se zave, tudi mu ni bilo drugega storiti, kajti cigan ga je tresel ko snop. »Halo, gubavi prijatelj, hodi, greva izpod tvojih vislic, je mrd cigan in bejaj plemenitaša k potoku. Voda ga popolnoma okrepča.